

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра світової літератури
Кафедра теорії і практики англійської мови

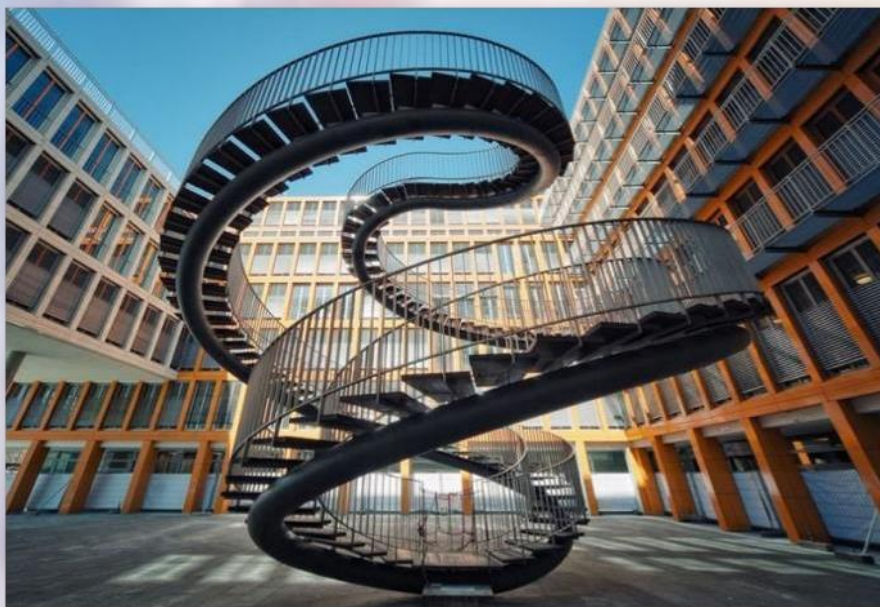
«ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ – ІНДИВІД І СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»

**Лінгвістика. Літературознавство. Методика викладання мови і
літератури. Міждисциплінарні дослідження
(психологія, соціологія, історія, політологія, філософія)**

ТЕЗИ

Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю

(9 квітня 2020 року)

Харків – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра світової літератури
Кафедра теорії і практики англійської мови

**«ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ –
ІНДИВІД І СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»**

**Лінгвістика. Літературознавство. Методика викладання мови і літератури.
Міждисциплінарні дослідження
(психологія, соціологія, історія, політологія, філософія)**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю

(9 квітня 2020 року)

Харків – 2020

УДК 80:17.022.1

ББК 80

Ц 65

Організатори конференції – кафедра світової літератури, кафедра теорії і практики англійської мови ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Голова оргкомітету конференції –

Ю.Д. Бойчук – проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України

Науковий керівник конференц-проекту –

С.К. Криворучко – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Члени оргкомітету:

Л.В. Гармаш – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри світової літератури;

К.Ю. Голобородько – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка;

І.І. Дорожко – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри психології;

С.Т. Золотухіна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи;

І.І. Костікова – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови;

А.Г. Козлова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури;

М.М. Журенко – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри світової літератури;

І.В. Разуменко – кандидат філологічних наук, професор кафедри світової літератури

Секретарі: О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко, Т.М. Тихоненко, В.К. Четверик

«Ціннісні орієнтири в мистецькому просторі – індивід і соціальний контекст»: Програма і тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (9 квітня 2020 року). Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 106 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Протокол № 2 від 11.03.2020)

Тези доповідей конференції, основними темами якої є обговорення системи художніх інтересів письменників / носіїв мови, які впливають на інтелектуальні, моральні, емоційні пласти ідей, конфліктів, героїв / мовленнєвих актів та формують **ціннісні орієнтири** авторів, напрямів, спільноти. На засадах психологічної та аналітичної інтерпретації автори звертають увагу на внутрішні конфлікти героїв у обставинах, що формують варіативність психодрами. Це дозволяє встановити процеси засвоєння / заперечення норм культури, соціальних цінностей персонажів, що висвітлюють вплив спільноти на психіку індивіда, його рефлексію і дозволяють вибрати типи дій суб'єкта / об'єкта у мові, літературі, кіно, мистецтві, психології, соціології, педагогіці, методиці.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Румянцева-Лахтіна О.О. РОМАН ПОКОЛІНЬ ЯК РІЗНОВИД СІМЕЙНОГО РОМАНУ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЖАНРОУТВОРЕННЯ.....	73
Саппа Н.Н. ТРАГЕДИЯ А.С. ПУШКИНА «МОЦАРТ И САЛЬЕРИ» КАК ИСТОРИЯ О ДЕВИАНТНОМ ПОВЕДЕНИИ: ВЗГЛЯД СОЦИОЛОГА	75
Семенова Л.В. ТИПОЛОГИЯ ЖЕНСКИХ ОБРАЗОВ В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО	76
Сергеева І.С. СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ЯК ДОПОМІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ПСИХОТРАВМУЮЧОГО ДОСВІДУ	77
Силаев А.С. ЖАНР РОМАНА В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ И.А. БУНИНА	78
Sytnykova Y.V. VALUE ORIENTATION ROLE IN THE LIGHT OF THE MODERN SOCIETY GENDER-LOYAL PARADIGM.....	79
Сідак Л.М. ПРО ДИНАМІКУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В КОНТЕКСТІ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	80
Сікора В.В. ІНТЕРАКТИВНА РОЛЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	81
Скляр І.О. «ІНТЕРНАТ» СЕРГІЯ ЖАДАНА В ПСИХОПОЕТИКАЛЬНІЙ ПЛОЩИНІ.....	82
Скоробогатова Е.А., Панарина И.М. ЛИРИКА БОРИСА ХЕРСОНСКОГО ПО-УКРАЙНСКИ: ПЕРЕВОД АВТОРА...	83
Скритицкая В.С. ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОБРЕТЕНИЕ СВОБОДЫ ДЛЯ НОСИТЕЛЬНИЦ МУСУЛЬМАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ	84
Soloshenko-Zadniprovska N.K. VALUE ORIENTATIONS OF ART THROUGH THE LENS OF SOCIAL, POLITICAL, HISTORICAL ASPECTS IN THE PROCESS OF EDUCATION	85
Стаканкова Т.П. ИМЕНИТЕЛЬНЫЙ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ В РУССКИХ ПОВЕСТЯХ Т.Г. ШЕВЧЕНКО.....	86
Степанченко И.И. ПАРАДИГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РАССКАЗА Л. ПЕТРУШЕВСКОЙ «ДАМА С СОБАКАМИ».....	87
Styrnik N.S. THE INTERNAL CONFLICT OF PERSONALITY DURING THE GREAT WAR (ON THE MATERIAL OF LAWRENCE'S SHORT STORIES).....	89
Стулов Ю.В. СИНГАПУРСКО-АМЕРИКАНСКИЙ БЕСТСЕЛЛЕР: ЧТО ДАЛЬШЕ?.....	90

конструкцій являється імя существительное в именительном падеже. Используя такие конструкции, автор стремится вызвать у читателя представление о предмете речи, мысли. Употребляя различные формы глаголов (*подойдите, всмотритесь, увидите, улыбнетесь, закроете*), автор побуждает читателя остановиться, представить картину реальной действительности во всем многообразии.

Именительный представления является экспрессивной конструкцией. Автор использует ее для того, чтобы ввести читателя в философские размышления, приглашает его принять участие в размышлении; употребляет именительный представления при воспоминании о каких-либо событиях. В тексте русских повестей данная конструкция часто выполняет функцию патетического восклицания; выражает значение своеобразного экспрессивного зачина. Т.Г. Шевченко нередко размещает именительный представления таким образом, что он является продолжением предшествующего текста. Это создает особый экспрессивный накал.

ПАРАДИГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РАССКАЗА Л. ПЕТРУШЕВСКОЙ «ДАМА С СОБАКАМИ»

Степанченко И.И. (Харьков)

Рассказ основан на пересечении двух координатных полей – временного (т.н. перфектного и плюсквамперфектного) и личностно ориентированного (ДАМА – МУЖ, ДАМА – СОСЛУЖИВЦЫ, ДАМА – ОБИТАТЕЛИ ДОМА ТВОРЧЕСТВА, ДАМА – ДЕТИ, ДАМА – ЖИВОТНЫЕ).

Парадигма, формирующая антитезу ДАМА (ОНА) – МУЖ (ОН), строится на ряде частных противопоставлений: КРУПНЫЙ ДЕЯТЕЛЬ – ЖЕНА КРУПНОГО ДЕЯТЕЛЯ, ДОЧЬ КРУПНОГО ДЕЯТЕЛЯ; ДАМА – БАБА; ЖИЛ ГДЕ-ТО – ПОСЕЛИЛАСЬ В ДОМЕ ТВОРЧЕСТВА. Противопоставления являются определениями соответствующих понятий, которые подкрепляются парадигмой оценки семейных отношений дамы и мужа: БЕЗОБРАЗНЫЙ РОМАН; ЕЕ ЭСКАПАДЫ И СКАНДАЛЫ, ИХ ПОПОЙКИ НА ВЕСЬ МИР; УТЮГИ ЛЕТАЛИ ПО КОМНАТЕ, НО ВСЕ ОСТАЛОСЬ ЦЕЛО, РУКИ И ГОЛОВЫ; СТРАШНО СКАНДАЛИЛИ ПО-АКТЕРСКИ ПРИРОДНО ПОСТАВЛЕННЫМИ ГОЛОСАМИ. Несколько раз повторяющееся слово ДЕЯТЕЛИ приобретает у Петрушевской отрицательно-оценочные характеристики. ДЕЯТЕЛЬ ИСКУССТВ (ОН) и ЖЕНА И ДОЧЬ ДЕЯТЕЛЯ (ОНА) оказываются не только и не столько противопоставленными, сколько сопоставленными.

Схематичность и обобщенность персонажей – своеобразное расширение парадигмы ПРОТИВОЕСТЕСТВЕННОСТЬ ПРОИСХОДЯЩЕГО, которая, как и парадигма ТРАГИЧНОСТЬ, проходит через весь рассказ, объединяя другие парадигмы.

Мотив противоестественности получает развитие и в парадигме быта, ежедневного существования дамы, предшествовавшего попытке суицида: *в учреждении ее едва-едва терпели, яркие одежды, бижутерия, дикая косметика, опоздания, прогулы, обещания проверить то или иное дело с помощью влиятельных знакомых, странная история исчезновения чужих денег в ее комнате, ее начали опасаться всерьез.*

Течение времени от безобразного романа с Ним до смерти изменяет только внешность героини и внешние проявления ее характера (скандалистка – ханжа, старая дева, которая любит только животных и побрякушки – одинокая кончина). Внутреннее единство образа дамы во всех временных планах и со всеми личностно ориентированными связями придает разграничению временных пластов относительный характер. Эксплицитно выраженная авторская оценочная парадигма: *она сама напоминала **трепаное, рваное животное, какое-то гонимое и, несмотря ни на что, ни на какие обеды в столовой, голодное; глубоко раненное животное; ни к чему уже не имела отношения,*** в эту же парадигму входит авторское объяснение любви дамы к животным и побрякушкам: ***они ее не ругали, они любили ее*** в отличие от людей и детей в том числе. Эта парадигма функционально является центральной в рассказе – объяснение того, чего не хватало даме, что превращало ее в гонимое и раненое животное, антагонистически противопоставленное ЕМУ (МУЖУ), СОСЛУЖИВЦАМ, ОБИТАТЕЛЯМ ДОМА ТВОРЧЕСТВА, ДЕТЯМ. Таким образом, все сформированные в тексте антитезы, за исключением отношения дамы к собакам и побрякушкам, которое по существу антитезой не выражено, оказываются однотипными.

Метафорика прямых авторских оценок (*гонимое трепаное, рваное животное, голодное, глубоко раненное животное*) стилистически противостоит разговорности стиля основной части рассказа.

Таким образом, ДАМА предстает в рассказе Петрушевской как образ достаточно странный, противоестественный и явно отрицательный с позиций обывателя, но в то же время противоречивый, трагический с точки зрения авторских оценочных характеристик.

Трагичность образа дамы подкреплена и паратекстуальной связью рассказа с претекстом (с рассказом Чехова «Дама с собачкой»). Перед нами ремейк, что позволяет связать систему парадигм рассказа Петрушевской с парадигматикой чеховского произведения.